

CERCETĂRI CU PRIVIRE LA CREAȚIA PICTURALĂ A LUI MEZEY LAJOS (1820-1880) DIN ORADEA

AGATA CHIFOR (ADEL)*

RESEARCH REGARDING THE PAINTINGS CREATED BY MEZEY LAJOS (1820-1880) IN ORADEA (ROMANIA)

The famous Hungarian painter Mezey Lajos (1820-1880) from Oradea (Romania) belongs through his entire activity in the category of initiators, both in the field of photography and through his contribution to the promotion of modernism in Oradea sacred and profane painting from the second half of the 19th century. The author considers that the main contribution of the artist is that he introduced in Oradea painting three important and defining styles for the 19th century painting: *neoclassicism* in the altar painting, *romanticism* in the field of landscape and *biedermeier* style in the field of portraiture. His works reflect the artist's integration in the academic pictorial manner, which he represented from a stylistic, iconographic and aesthetic point of view, in which he was initiated between 1843-1844 by the famous landscape painter Nifont de Rarke and from 1845, by the masters of the Viena Academy Painting.

The study highlights the contribution of Mezey Lajos (1820-1880) in the sphere of Oradea altar painting, respectively in the official *Biedermeier* style portrait and observes its similarity with that of the Romanian painter Gheorghe Tattarescu (1820-1894). The two artists worked under the marked influence of the *academic pictorial style*, in a specific approach to *neoclassicism*. Mezey Lajos combined the *Baroque* tradition with *neoclassicism*, and Gheorghe Tattarescu, the legacy of the *Byzantine* tradition with the influence of Italian academic painting. Each of them were forerunners of modernism in the 19th century painting, contributing in a distinct and original way to the innovation of religious and profane painting in the era in which they lived.

The author analyzes from an aesthetic, stylistic and iconographic point of view, four representative works from the artist's creation: "Mater Dolorosa", made in 1841 for the Premonstratensian Roman-Catholic Church Oradea; the altar paintings "Saint Francis of Assisi receiving the stigmata" (1876) and "Saint Joseph with Jesus child" (1876), made for "The Holy Spirit" Roman-Catholic Church Oradea, respectively "The Empress Elizabeth of Austria as Queen of Hungary" (1879), work found in the Collection of "Țara Crișurilor" Complex Museum Oradea. A debut work in the field of religious painting, "Mater Dolorosa" (1841) denotes the influence of the neoclassical style. The originality of the work results from the fact that Mezey Lajos illustrates the moment when Jesus prays to the *Heavenly Father* for the forgiveness of his executioners.

* Dr. Agata Chifor (Adel), Secția de Artă a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal, arta@mtariicrisurilor.ro. Activitatea științifică anterioară căsătoriei a fost publicată sub numele Agata Chifor

In the altar painting “Saint Francis receiving the stigmata” (1876), the artist combines the baroque tradition of the mystical ecstasy with the neoclassical style in the rendering of shapes, color and light. The author highlights the originality of Mezey Lajos, his ability to reinterpret in neoclassical style a theme of great popularity in religious painting. The position of Saint Francis's body, represented kneeling, with his arms raised to the sky, at the moment of receiving the stigmata, as well as the typology of the monastic robe have the closest analogies with the painting “Franciscus Seraphicus”, made by Agostino Carracci (1557-1602), seen by Mezey Lajos at Belvedere Viena Museum. As in Giotto's (c.1266-1337), Gentile da Fabriano's (1370-1427) and Dürer's (1471-1528) representations, the stigmas are received by Saint Francis in the center of the palms, in the form of light beams that come from the wounds of Jesus depicted as seraph.

The altar painting “Saint Joseph with Jesus child” (1876) is analyzed from the perspective of the neoclassical painting, fashionable in the religious painting of the time.

From the series of profane works the author analyzes the portrait “The Empress Elisabeth of Austria as Queen of Hungary” signed and dated 1879, found in the Collection of “Țara Crișurilor” Complex Museum Oradea, Romania. Made in the last stage of artistic creation, during the Empress's life, the painting reflects the maturity of the plastic expression, in the spirit of the *Biedermeier* style. The artistic approach of Mezey Lajos is similar to that of the famous painter and photographer Barabás Miklós in “The Portrait of Baron Kemény János”, made in the same year. The legendary beauty of the empress and the special relevance of the command stimulated Mezey Lajos to make a portrait with an exceptional aesthetical and iconographical value. The empress's dress typology faithfully reproduces the photograph taken in 1867 with the occasion of the coronation ceremony of Elizabeth as Queen of Hungary, with the difference that the empress is rendered from semi-profile to the left and her physiognomy is appropriate to her age at the time of painting (1879), when she was 42 years old. The painting attests the interdependence between photography and painting in the creation of Mezey Lajos (1820-1880), the photography stimulating the painter's interest for authenticity of the portraits made in the *Biedermeier* style. In addition to his valuable artistic work, Mezey Lajos (1820-1880) has the merit of being the first painting teacher of the famous Hungarian painter Szinyei Merse Pál (1845-1920), who acknowledged that he learned to paint in oil from the painter Mezey Lajos, who discovered his talent and supported him in his artistic career.

Representative of the academic pictorial style, Mezey Lajos (1820-1880) created original works, of a value comparable to those of the Romanian painter Gheorghe Tattarescu (1820-1894) and of the renowned Hungarian painters Barabás Miklós (1810-1898) from Romania, Borsos József (1821-1883) and Jákobey Károly (1826-1891) from Hungary, with whom he has in common the similar artistic formation and the passion for photography, portraiture and religious painting.

Key words: Mezey Lajos (1820-1880), “The Empress Elisabeth of Austria as Queen of Hungary” (1879), “Țara Crișurilor” Complex Museum Oradea, Romania

Renumit pictor maghiar, originar din Oradea, Mezey Lajos (1820-1880) se înscrie prin întreaga sa activitate în categoria deschizătorilor de

drumuri, atât în domeniul fotografiei¹, cât și prin contribuția la promovarea modernismului în pictura orădeană, sacră și profană, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Cele două pasiuni ale sale, pictura și fotografia s-au întrepătruns în activitatea sa portretistică, fotografia stimulând interesul artistului pentru verosimilitatea și autenticitatea portretelor oficiale sau private realizate în stil *biedermeier*².

Meritul principal al lui Mezey Lajos constă în faptul că a introdus în pictura orădeană trei stiluri importante și definitorii pentru arta secolului al XIX-lea: neoclasicismul în pictura de altar, romantismul în sfera peisagisticii, respectiv stilul *biedermeier* în portretistică. Din acest punct de vedere, creația artistică a lui Mezey Lajos are numeroase similitudini cu cea a pictorului român Gheorghe Tattarescu (1820-1894)³.

¹ Pentru activitatea atelierului fotografic înființat de Mezey Lajos (1820-1880) la Oradea, respectiv contribuția acestuia la crearea și dezvoltarea artei fotografice orădene, a se vedea: Lucia Cornea, *Repertoriul vechilor ateliere fotografice din Oradea (1852-1950)*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1999, p. 10, 11, 14, 15, 16, 62; Dr. Ioan Ciorba, Ștefan Tóth, *Mezey Lajos și primul atelier fotografic din Oradea*, în vol. *Mari fotografi din Transilvania. Secolele XIX-XX* (II), coord. Dr. Marius Câmpeanu, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Bibliotheca Marmatia 8, Baia Mare, 2020; x x x *Catalog jubiliar Mezey Lajos (primul fotograf orădean)/Mezey Lajos jubileumi katalógus (Nagyvárad első fotográfusa)/Jubilee Catalog Mezey Lajos (the first photographer of Oradea)*, Editura Euro Foto Art, Oradea, Tipografia Honterus Sibiu, 2020, Anexa *Fotografii de familie realizate de Mezey Lajos (1820-1880), primul fotograf din Oradea, Donația lui Mezey András din Budapesta, nepotul artistului*, p. 61-93

² Prezentul studiu are ca punct de plecare comunicarea științifică cu același titlu, realizată pentru *Simpozionul Internațional dedicat Bicentenarului Mezey Lajos (1820-1880)*, Muzeul Orașului Oradea-Complex Cultural, Oradea, 2-3 octombrie 2020 (rezumat publicat în x x x *Catalog jubiliar Mezey Lajos (primul fotograf orădean)/Mezey Lajos jubileumi katalógus (Nagyvárad első fotográfusa)/Jubilee Catalog Mezey Lajos (the first photographer of Oradea)*, Editura Euro Foto Art, Oradea, Tipografia Honterus, Sibiu, 2020, p. 14; p. 24; p. 34. Lansat în 9 decembrie 2020, acesta este editat în limbile română, maghiară, engleză și cuprinde, pe lângă rezumatul comunicărilor, o serie din fotografiile realizate de Mezey Lajos aflate în patrimoniul Muzeului Orașului Oradea-Complex Cultural, reproduceri ale unor picturi aflate în patrimoniul Episcopiei Romano-Catolice Oradea și a portretului “*Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei*” (n.n. A.I.A.), 1879 semnat de Mezey Lajos din Colecția de Pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal (*Registrul de Pictură al Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal : Mezey Lajos, Regina Elisabeta / Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei*, 1879, n.n. A.I.A.), pictură de șevalet, ulei pe pânză, 95 cm x75,9cm, semnat și datat stânga jos cu alb f. Mezey L.1879, inv. nr. 103, Colecția de Pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal).

³ Raluca Tănăsescu, Aura Popescu, Cristina Panaite, *Gheorghe M. Tattarescu*, București, 1994; Dr. Ștefania Peligrad Nazen, *Creația lui Tattarescu în pictura unor biserici bucureștene*, în *Materiale de Istorie și Muzeografie*, XXX, 2016, Muzeul Municipiului

Pasiunea pentru pictură i-a fost stimulată de Heldwein István, profesorul său de desen din timpul școlii. Printre lucrările de debut ale artistului sunt luate în considerare un portret miniatural de femeie, datat în 1837, pictat pe fildeș, în tehnica acuarelei, precum și un “Autoportret”, realizat în 1838 în ulei pe pânză, la vârsta de 18 ani⁴, evidențiind, atât talentul artistic al lui Mezey, cât și pasiunea sa timpurie pentru portret. În acord cu stilul pictural la modă în epocă, promovat de academiile de pictură ale vremii, a utilizat în toate lucrările o pensulație netedă, fără împăstări și tușe vizibile. După revenirea de la Pesta a realizat portrete ale fraților și părinților săi (c. 1840)⁵.

Asemenea pictorului român Gheorghe Tattarescu (1820-1894)⁶, care la începutul și pe parcursul întregii sale cariere artistice a pictat icoane pentru biserici, Mezey Lajos a realizat picturi de altar în stil neoclasic la comanda unor biserici din Oradea și județul Bihor. Amândoi au ilustrat stilul pictural academist, dominant în epocă, cu deosebirea că Mezey Lajos a îmbinat tradiția barocă cu neoclasicismul, iar Gheorghe Tattarescu, moștenirea tradiției bizantine cu influența picturii academiste italiene⁷. Cei doi artiști au

București, p. 436-462; Rodica Ion, *File din istoria Casei memoriale Gheorghe Tattarescu-primul atelier de pictor din București-1858*, în *Revista de Artă și Istoria Artei*, Editura Muzeului Municipiului București, 2019, nr. II, p. 192-199

⁴ Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyváradi mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, reproducere la p. 63, cat. 1 și 2

⁵ În 1996 a fost publicată monografia consacrată artistului Mezey Lajos de către Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyváradi mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, p. 13; <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzilexikon-7428D/m-76AF9/mezey-lajos-76DCC/>; <http://hiresmagyar.network.hu/blog/hires-magyarok-blogja/mezey-lajos-festomuvesz-es-fotos-elete-es-muveszete/>; [Mezey Lajos hungart.hu honlapján](http://www.hungart.hu/honlapjan/); Maria Zintz, *Artiști plastici la Oradea 1850-1950*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2009, p. 33-34

⁶ Pentru anul nașterii artistului, a se vedea Rodica Ion, *File din istoria Casei memoriale Gheorghe Tattarescu-primul atelier de pictor din București-1858*, în *Revista de Artă și Istoria Artei*, Editura Muzeului Municipiului București, 2019, nr. II, p. 193. Într-o scrisoare trimisă de Tattarescu din Roma, datată în 27 ianuarie 1851, acesta afirmă că a intrat în cel de al 31-lea an al vieții lui, ceea ce confirmă anul 1820 ca an al nașterii sale https://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Tattarescu; <https://www.icr.ro/pagini/gheorghe-tattarescu>; <https://g1b2i3.wordpress.com/alexandru-ciucurencu-pictor-roman/t-gheorghe-tattarescuoctombrie-1820-focsani-24-octombrie-1894-bucuresti/>

⁷ Raluca Tănăsescu, Aura Popescu, Cristina Panaite, *Gheorghe M. Tattarescu (Catalog)*, București, 1994; Dr. Ștefania Peligrad Nazen, *Creația lui Tattarescu în pictura unor biserici bucureștene*, în *Materiale de Istorie și Muzeografie*, XXX, 2016, Muzeul Municipiului București, p. 436-462

avut rolul de precursori ai modernismului în pictura secolului al XIX-lea, contribuind fiecare, într-un stil distinct și original, de factură academică, la inovarea picturii religioase și profane din epoca în care a trăit.

“Mater Dolorosa” (Fig. nr. 1) ⁸ este lucrarea de debut a lui Mezey Lajos în sfera picturii de altar, fiind realizată la vârsta de 21 de ani, pentru Biserica Romano-Catolică Premonstratensă “Maica Îndurerată” din Oradea. Având destinația de altar principal, pictura, cu intervenții din 1935, realizate cu ocazia restaurării realizate de pictorul orădean Mikes Ödön, ilustrează hramul bisericii, consacrat *Maicii Îndurerate*. Pictura de altar se încadrează în tema celor “Șapte Suferințe ale Fecioarei Maria”, ilustrată și de sculptura “Pieta”, replică a renumitei statui de pelerinaj de la Șaștin⁹. Dacă în reprezentările de tip *Pieta, Sfânta Maria* este reprezentată ținând în brațe trupul neînsuflețit al lui *Iisus*, în pictura lui Mezey Lajos, *Fecioara Maria* este redată în ipostaza în care stă alături de cruce și asistă copleșită de durere, la ultimele momente din viața lui *Iisus*.

Tema *Mater Dolorosa* are o bogată tradiție iconografică în arta creștină, cu originea în epoca medievală. Primul altar consacrat *Fecioarei Maria*, în calitatea de *Mater Dolorosa*, a fost ridicat în 1221 la mănăstirea cisterciană din Schönau. În 1237 suferințele *Fecioarei Maria* lângă *Cruce* au fost celebrate de Ordinul serviților¹⁰. La conciliul de la Köln din 1423 s-a stabilit introducerea unei sărbători consacrate celebrării suferințelor mariale asociate *Răstignirii* și morții lui *Iisus*, intitulată “Comemorarea Suferințelor Fecioarei Maria”¹¹. În 1482 sărbătoarea a fost introdusă în calendarul romano-catolic sub denumirea “Fecioara Compașunii”, aluzie la comuniunea cu suferințele lui *Iisus*. Printr-un decret din 22 aprilie 1727, Papa Benedict al XIII-lea a extins sărbătoarea la nivelul întregii *Biserici*

⁸ Péter I. Zoltán, *Nagyvárad Római Katolikus Templomai* [Bisericile Romano-Catolice din Oradea], Oradea, Editura Literatus, 1992, p. 72; Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyvárad mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, Cat. nr. 9, p. 44, il. la p. 77; Dukrét Géza, Péter I. Zoltán, *Nagyvárad. Városismertető* [Oradea. Ghid], 1998, p. 51; Agata Chifor, *Imaginarul sacru la Oradea între tradiție bizantină și baroc*, Editura Arca, Oradea, 2008, p. 47, Planșa XIII a., p. 57; x x x *Catalog jubiliar Mezey Lajos (primul fotograf orădean)/Mezey Lajos jubileumi katalógus (Nagyvárad első fotográfusa)/Jubilee Catalog Mezey Lajos (the first photographer of Oradea)*, Editura Euro Foto Art, Oradea, Tipografia Honterus, Sibiu, 2020, p. 97, ilustrația nr. 5 din Anexa *Picturi de Mezey Lajos, primul fotograf din Oradea*, p. 94-108

⁹ Agata Chifor, *Imaginarul sacru la Oradea între tradiție bizantină și baroc*, Editura Arca, Oradea, 2008, p. 48, Planșa XIII b.,c., p. 57

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Our_Lady_of_Sorrows

¹¹ *Ibidem*

Romano-Catolice, sub titlul “Septem Dolorum Beatae Mariae Virginis”¹². În 1814 Papa Pius al VII-lea a stabilit ca celebrarea sărbătorii să aibă loc în cea de-a treia duminică a lunii septembrie¹³. În 1913, Papa Pius al X-lea a mutat sărbătoarea în data de 15 septembrie, a doua zi după sărbătoarea *Înălțării Sfintei Cruci*¹⁴. Încă din secolul al XV-lea, tema *Mater Dolorosa* a constituit un subiect predilect al picturii burgunde¹⁵, flamande și germane, fiind recognoscibilă prin lacrimile, vestimentația de doliu și mâinile împreunate în rugăciune ale *Fecioarei Maria*.

Se remarcă în acest sens, “Dipticul din Bruxelles”, având ca temă “Iisus al Îndurării și Mater Dolorosa” (c. 1475-1499)¹⁶, Fig. nr. 2, precum și dipticele realizate de Albrecht Bouts (1451/55-1549)¹⁷, Fig. nr. 3 și Jan van Eecele (1520-1561)¹⁸, reprezentanți ai Școlii flamande. Pictate în ulei pe lemn, aceste panouri, de dimensiuni reduse, erau destinate devoțiunii private și aveau o funcție similară cu cea a icoanelor, alăturând imaginea bust a lui *Iisus al Îndurării*, purtând pe corp rănile provocate de răstignire și *Mater Dolorosa*, cu ochii în lacrimi. Reprezentarea monumentală a portretelor persoanelor sfinte în prim-planul imaginii, la fel ca frontalismul reprezentărilor, sunt o reminiscență a icoanei bizantine, având ca finalitate

¹² *Ibidem*

¹³ <https://www.opwest.org/materdolorosa/>

¹⁴ *Ibidem*

¹⁵ Simon Marmion (1425-1489), *Iisus al Îndurării și Mater Dolorosa*, diptic, ulei pe lemn, 43cm x 29cm fiecare panou, Muzeul de Arte Frumoase, Strasbourg (<https://www.musees.strasbourg.eu/oeuvre-musee-des-beaux-arts/-/entity/id/220548>)

¹⁶ Till-Holger Borchert, *Ars devotionis: Reinventing the Icon in Early Netherlandish Painting* [“Arta devoțiunii: Reinventarea icoanei în pictura neerlandeză timpurie], în *Paths to Europe. From Byzantium to the Low Countries* [“Drumuri către Europa. Din Bizanț spre Țările de Jos”], edit. Bernard Coulie,

https://www.researchgate.net/publication/331465576_Ars_Devotionis_Reinventing_the_Icon_in_Early_Netherlandish_Painting, p. 38, ilustrația nr. 8: Atelier din Bruxelles, *Vir Dolorum și Mater Dolorosa*, c. 1475-1499, diptic, ulei pe lemn, Muzeul Groeninge, Bruges (Belgia); p. 39, ilustrația nr. 9: Atelier din Bruxelles, Tripticul *Papei Clement al VII-lea*, c. 1500, Muzeul Diecezan, Cagliari (Italia), https://www.researchgate.net/figure/Brussels-workshop-Triptych-of-Pope-Clemens-VII-c-1500-Museo-Diocesano-Cagliari_fig6_331465576

¹⁷ Albrecht Bouts (c.1452- 1549), *Ecce Homo și Mater Dolorosa*, diptic, ulei pe lemn, 45,5cm x 31cm fiecare panou, Muzeul Suermondt-Ludwig, Aachen, Germania (https://en.wikipedia.org/wiki/Ecce_Homo_and_Mater_Dolorosa_Diptych)

¹⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Exposition_des_primitifs_flamands_%C3%A0_Bruges;

https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_van_Eecele;

https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_van_Eecele#/media/File:Mater_Dolorosa_-_Sint-Salvatorskathedraal.jpg

rezonanța afectivă a credinciosului cu imaginea devenită un suport pentru rugăciunea individuală¹⁹.

Tema *Mater Dolorosa* a fost reprezentată în variante diferite în mediul german, în arta vitraliilor²⁰ (Fig. nr. 4), respectiv în creația lui Hans Memling (1430-1494)²¹ și Albrecht Dürer (1471-1528)²².

“Mater Dolorosa” constituie lucrarea de debut a lui Mezey Lajos în sfera picturii religioase. Aspectul sobru al lucrării este adecvat temei, ilustrând tranziția de la stilul baroc la cel neoclasic. La fel ca în cele mai vechi reprezentări ale temei, imaginea realistă, neidealizată și umană a “Maicii Îndurerate” (Fig. nr. 5), care-l veghează pe *Iisus* răstignit, are ca particularitate ochii în lacrimi și mâinile împreunate în rugăciune, sugerând dramatismul momentului și comuniunea în suferință. Alcătuită dintr-un cerc de lumină difuză, aureola sugerează latura divină a *Fecioarei Maria*. Spre deosebire de reprezentările baroce, *Sfânta Fecioară Maria* este reprezentată singură la baza crucii, iar realismul fizionomic denotă faptul că artistul a transpus un model real. Lumina rece scoate în evidență pregnant corpul lui *Iisus* răstignit, care constituie centrul de interes al lucrării. Originalitatea lucrării rezultă din faptul că Mezey Lajos a ales să illustreze momentul în care *Iisus* se roagă *Tatălui Ceresc* pentru iertarea călăilor săi: “Tată, iartă-i, căci nu știu ce fac!”²³. Chipul *Său* (Fig. nr. 6), cu ochii în lacrimi, ridicați spre cer, reflectă paroxismul suferinței, simbolizând în același timp, capacitatea imensă de iubire și iertare divină. Atenția acordată studiului anatomic reflectă o etapă de debut artistic, comparativ cu pictura “Hristos pe cruce”, realizată în 1870, aflată în colecția Bisericii Romano-Catolice “Sfântul Ladislau” din Oradea²⁴.

După această lucrare de debut, de mari proporții, Mezey Lajos și-a perfecționat stilul pictural, lucrând alături de peisagistul austriac Nifont de

¹⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Our_Lady_of_Sorrows; <https://www.masterart.com/artworks/9929/albrecht-bouts-christ-crowned-with-thorns>

²⁰ <https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/head-of-our-lady-of-sorrows-cologne-2nd-quarter-of-the-16th-news-photo/1157131152?adppopup=true>

²¹ Till-Holger Borchert, *op. cit.*, p. 40-41: “Hans Memling (1430-1494), *Hristos binecuvântând și Fecioara Maria*, c. 1485, diptic, ulei pe lemn, Palatul Alb, Genova (a); Colecție particulară, S.U.A. (b)”

²² Albrecht Dürer (1471-1528), *Cele Șapte Suferințe ale Fecioarei Maria*, Pinacoteca Veche, München (altar poliptic; panoul central cu tema *Mater Dolorosa*); celelalte panouri inspirate de *Patimile lui Iisus* se află la Galeria de Artă din Dresda (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Altarpiece_of_the_Mater_Dolorosa_by_Albrecht_D%C3%BCrer)

²³ *Biblia, Noul Testament, Luca XXIII:24*

²⁴ Mezey András, *op. cit.*, Cat. 104, p. 44, il. la p. 76

Rarke, sosit la Oradea²⁵, renumit pentru cosmoramele sale, care constituiau o adevărată senzație a epocii. Din aprilie 1843 și până în primăvara anului 1844, Mezey Lajos a colaborat cu Rarke, contribuind cu lucrări proprii (la numai 23, respectiv 24 de ani) la expozițiile de cosmorame organizate de acesta în Ungaria la Pesta și Székesfehérvár²⁶. Mezey a semnat un contract cu maestrul său, fiind plătit cu 45 de forinți pentru fiecare lucrare²⁷. Cei doi pictori au colaborat la realizarea și prezentarea a 8 expoziții la Pesta. Fiecare din acestea cuprindeau o serie de 12 imagini²⁸, care erau prezentate publicului timp de două săptămâni. Cosmorama era una cele mai spectaculoase modalități de divertisment artistic din secolul al XIX-lea, având la bază conlucrarea dintre pictură și optică²⁹. Serii de câte 12 picturi miniaturale, reprezentând peisaje urbane și maritime, bătălii navale, scene de luptă, cele 7 minuni ale lumii antice, catastrofe naturale, ca inundațiile Dunării sau erupția Vezuviului, evenimente contemporane, ca războaiele napoleoniene sau Războiul Crimeii, erau vizualizate de spectatori printr-un obiectiv cu lentilă, într-o încăpere întunecată, de 1,2 m înălțime și 6 m lungime³⁰. Lentila rotundă, hexagonală sau octogonală mărea de 3 ori pictura miniaturală, amplificându-i expresivitatea și conferindu-i o senzație impresionantă de perspectivă, prin care privitorul avea impresia că se află în mijlocul locurilor și evenimentelor relatate³¹.

Genul cosmoramei avea o dificultate aparte, pretinzând artistului o deosebită abilitate în reprezentarea miniaturală a tuturor detaliilor. Acesta trebuia să coreleze în permanență pictura cu optica, astfel încât imaginea pictată să fie în acord cu efectul de perspectivă ce trebuia obținut în urma

²⁵ *Ibidem*, p. 14

²⁶ *Ibidem*, p. 14-15

²⁷ Farkas Zsuzsa, *Panorámák és ködfátyolképek az 1840-1850-es években Pesten és Budán* [Panorame și picturi transparente la Pesta și Buda în anii 1840-1850], *Művészettörténeti tanulmányok Sinkó Katalin köszöntésére* [Studii de Istoria Artei cu Prefață de Sinkó Katalin] (editor Király Erzsébet), A Magyar Nemzeti Galéria Évkönyve, 1997-2001, [Anuarul Galeriei Naționale Maghiare, 1997-2001], Budapesta, 2002, p. 139-141 https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_NEMG_Ek_13_1997_2001/?pg=140&layout=1; Mezey András, *op. cit.*, p. 15

²⁸ Farkas Zsuzsa, *op. cit.*

²⁹ Despre expozițiile itinerante de cosmorame, organizate la Budapesta în secolul al XIX-lea, a se vedea Kolta Magdolna, *Képmutogatók Pest-Budán* [Dispozitive de vizualizare a imaginii la Pesta și Buda], Budapesta, nr. 15, 1997, p. 62-67, în Kincses Károly (editor), *Magdi Konyve. Képek és írások Kolta Magdolna (1958–2005) emlékére* [Cartea Magdalenei. Fotografii și studii în memoria Magdalenei Kolta], Magyar Fotográfiai Múzeum [Muzeul de Fotografie Maghiară], Budapesta, 2005

³⁰ https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_bn_15_05_1997_1/?pg=17&layout=1

³¹ *Ibidem*

vizualizării sale prin intermediul lentilei. În cronicile de artă referitoare la expozițiile comune de cosmorame ale celor doi artiști, apărute la Pesta în toamna anului 1843, erau apreciate în mod special lucrările realizate de tânărul pictor maghiar Mezey Lajos, considerate excepționale, atât ca realizare, cât și ca impact vizual³².

Aprecierea din presa maghiară demonstrează nivelul avansat la care ajunsese Mezey Lajos în realizarea cosmoramelor, gen practicat și de discipolul său Szinyei Merse Pál, care a studiat tehnica picturii miniaturale alături de Rarke, timp de peste o jumătate de an, înainte de a ajunge la Academia de Pictură din Viena. În corespondența cu logodnica sa, Mezey se plângea de greutățile financiare suportate alături de Rarke, pe care le-a acceptat numai din dorința de a învăța un gen de artă, care era “admirat peste tot în lume”³³. Mezey a învățat de la Rarke și tehnica picturilor transparente³⁴, realizate pe hârtie translucidă, prelucrată cu ulei. Aceste imagini erau montate pe ferestrele cu vedere la stradă ale expoziției, fiind iluminate din interior, pentru a fi admirate de trecători³⁵.

După închiderea ultimei expoziții de cosmorame din Pesta, Mezey Lajos s-a despărțit de maestrul său, consacându-și următorii ani perfecționării propriului stilul pictural. Acesta a fost, de altfel, obiectivul principal al călătoriilor sale de studiu, care l-au condus pe tânărul artist, specializat în genul cosmoramei, spre alte centre cultural-artistice ale epocii, ca Viena, München, Paris, Veneția și Roma. Din toamna anului 1845 și până în toamna anului 1846³⁶ este atestată prezența lui Mezey Lajos la Viena³⁷, unde și-a perfecționat stilul și tehnica picturală. Reproduserile făcute după autoportretele realizate de pictori celebri ca Rembrandt³⁸, Rubens³⁹, David Teniers cel Tânăr, atestă faptul că Mezey și-a făcut ucenicia în pictura academistă la Muzeul Belvedere din Viena⁴⁰, fiind pasionat de portretistică. Din scrisoarea artistului către logodnica sa, datată în 9 septembrie 1845,

³² Mezey András, *op. cit.*, p. 14-15; Kolta Magdolna, *A képnézés magányos öröme. Találkozás a dobozba rejtett képpel* [“Bucuria interioară de a privi o imagine. Întâlnirea cu imaginea ascunsă în cutie”], în *Fotóművészet* [Arta fotografică], 2003/1-2, Anul XLVI, nr. 1-2 http://fotomuveszet.net/korabbi_szamok/200312/a_kepnezes_maganyos_orome

³³ Mezey András, *op. cit.*, p. 15

³⁴ *Ibidem*, p. 16

³⁵ Farkas Zsuzsa, *op. cit.*

³⁶ Mezey András, *op. cit.*, p. 16-17

³⁷ Farkas Zsuzsa, *op. cit.*, p. 141

³⁸ Reprodusere la Mezey András, *op. cit.*, p. 66, Cat. nr. 30

³⁹ *Ibidem*, Cat. nr. 27

⁴⁰ *Ibidem*, p. 16-17

reiese că Mezey lucra la Galeria Belvedere alături de alți cinci pictori⁴¹. Nivelul artistic înalt la care se afla încă din toamna anului 1845 (explicabil prin experiența acumulată alături de Rarke) este confirmat de faptul că reproducerile sale au fost remarcate de directorul Galeriei de Pictură din Belvedere, care l-a întrebat ce Academie absolvise⁴².

În 1846 și-a continuat călătoriile de studiu la Academia de Pictură din München, iar ulterior, la Paris, Veneția și Roma⁴³. Capacitatea discipolului de a reproduce cu fidelitate stilul pictural al unor maeștri din perioada *Renașterii* și a barocului (Rafael, Veronese, Andrea del Sarto, Rubens, Guido Reni, Murillo etc.) constituia baza învățământului artistic al vremii, în vederea deprinderii și perfecționării tehnicii picturale, fiind confirmarea supremă a abilităților picturale care consacrau discipolul ca artist⁴⁴.

Tablourile lui Mezey Lajos inspirate de peisajul natural al Austriei, denotă importanța Vienei în formația sa artistică. Ele atestă faptul că Mezey a revenit de mai multe ori în zonă și a avut la dispoziție suficient timp pentru a-și exersa abilitățile artistice, nu doar în interiorul muzeelor, ci și în mijlocul naturii sau în atelierul de creație. Realizate în perioada 1850-1860⁴⁵, peisajele sale romantice, ilustrând lacuri și creste montane din Alpi, impresionează și astăzi prin atmosfera idilică, pitorescul și autenticitatea reprezentării. Experiența picturală a artistului în genul cosmoramei se reflectă în minuțiozitatea și realismul detaliilor din picturile sale de șevalet. Pasiunea pentru descrierea minuțioasă a vestimentației specifice unor oameni de diferite etnii este prezentă și la Mezey Lajos, ca și la renumitul pictor maghiar Barabás Miklós (1810-1898), originar, de asemenea din Transilvania, contemporan cu artistul orădean. La fel ca în lucrarea lui Barabás Miklós, “Familie românească plecând la târg” (c.1844), aflată în colecția de pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex

⁴¹ *Ibidem*, p. 17

⁴² *Ibidem*

⁴³ Sinkó Katalin, studiu, în Mezey András, *op. cit.*, p. 8

⁴⁴ *Ibidem*; Cristina Panaite, *Cuvânt înainte*, în Raluca Tănăsescu, Aura Popescu, Cristina Panaite, *Gheorghe M. Tattarescu*, București, 1994, p. 10: “recursul la modele, apelul la operele maeștrilor și întoarcerea la norma idealității, la fascinația aceluși «grand style», se regăsesc de altfel pe întregul parcurs al creației tattaresciene”

⁴⁵ Mezey Lajos, *Peisaj din Alpi cu case* în Mezey András, *Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], 1996, Budapesta, reproducere la p. 73, Cat. 54; Mezey Lajos, *Peisaj pe malul lacului*, în Mezey András, *op. cit.*, reproducere la p. 73, Cat. 55; Mezey Lajos, *Pescari seara*, în Mezey András, *op. cit.*, reproducere la p. 73, Cat. 82; Mezey Lajos, *Cuplu de tineri cu căruța*, în Mezey András, *op. cit.*, reproducere la p. 74, Cat. 84

Muzeal”⁴⁶, Mezey Lajos a transpus, în peisajele sale, secvențe autentice de viață, în care oameni de diferite etnii sunt imortalizați cu vestimentația și obiceiurile specifice zonei de locuire.

Mulțimea comenzilor oficiale, dar și a lucrărilor semnate și datate de artist, atestă faptul că stilul său pictural se bucura de recunoașterea și aprecierea unanimă a autorităților și a *Bisericii*. În anul 1876 Mezey Lajos a realizat două picturi de altar, remarcabile ca valoare artistică, stilistică și iconografică, pentru fosta Biserică a franciscanilor din Oradea (azi Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântul Spirit” Olosig, Oradea): “Sfântul Francisc de Assisi primind stigmatetele”⁴⁷ (Fig. nr. 7), respectiv “Sfântul Iosif cu Iisus-copil”. Poziția corpului *Sfântului Francisc*, reprezentat îngenunchiat, cu brațele ridicate spre cer, în momentul primirii stigmatetele, precum și tipologia veșmintelor sale monahale, au cele mai apropiate analogii cu lucrarea “Sfântul Francisc primind stigmatetele” de Agostino Carracci (1557-1602), văzută de Mezey Lajos la Galeria Muzeului Belvedere din Viena⁴⁸. O gravură realizată după această lucrare de către Sebastian Langer (1772-1841) se află la Muzeul British din Londra, având inscripția “Aug. (ostino) Carracci. Bolognesische Schule. Franciscus Seraphicus Gal.

⁴⁶ *Registrul de Pictură al Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal*: Barabás Miklós (1810-1898), *Țărani sălișteni mergând la târg (Familie românească plecând la târg/Familie de țărani sălișteni mergând la târg)*, c. 1844, ulei pe pânză, 148 cm x 119 cm, nesemnat, nedatat, nr. inv. 581, Colecția de pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal; reproducerea lucrării la János Mihály, *Catalog realizat cu ocazia expoziției comemorative Barabás Miklós, Sfântu Gheorghe*, 1998, nr. cat. 96 și il. la p. 43; Agata Chifor, *Lucrări în stil biedermeier în Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea*, în *Biharea*, XLI, 2014, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2015, p. 85-86, il. nr.1, p. 89; Agata Chifor, *Lucrări clasate în categoria Tezaur din Colecția de pictură a Muzeului Țării Crișurilor Oradea*, în vol. *Interferențe intelectuale* (coord. prof. univ. dr. Barbu Ștefănescu, dr. Ioan Goman), Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2012, p. 522; il. nr. 7, p. 528; reproducerea lucrării în secțiunea *Patrimonium, Piese din Colecția Secției de Artă a Muzeului Țării Crișurilor clasate în categoria Tezaur-Artă universală, Biharea*, XL, 2013, Editura Muzeului Țării Crișurilor Oradea, 2013, Certificat de Clasare la p. 200, il. la p. 208

⁴⁷ Péter I. Zoltán, *Nagyvárad Római Katolikus Templomai [Bisericile Romano-Catolice din Oradea]*, Oradea, Editura Literatus, 1992, p. 99: pictura de altar “Sfântul Francisc de Assisi (1876)”; Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyváradi mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, Cat. nr. 107, p. 44, il. la p. 77; Dukrét Géza, Péter I. Zoltán, *Nagyvárad. Városismertető [Oradea. Ghid]*, 1998, p. 44; x x x *Catalog jubiliar Mezey Lajos (primul fotograf orădean)/Mezey Lajos jubileumi katalógus (Nagyvárad első fotográfusa)/Jubilee Catalog Mezey Lajos (the first photographer of Oradea)*, Editura Euro Foto Art, Oradea, Tipografia Honterus, Sibiu, 2020, p. 96, ilustrația nr. 4 din *Anexa Picturi de Mezey Lajos, primul fotograf din Oradea*, p. 94-108

⁴⁸ <https://www.newadvent.org/cathen/03374c.htm>: Agostino Carracci, “Sfântul Francisc primind stigmatetele” (Viena)

Belvedere.”, precizare a autorului, titlului și locului unde se află pictura care a fost transpusă în gravură (Fig. nr. 8 și Fig. nr. 9)⁴⁹. Tipologia fizionomică a *Sfântului Francisc* din pictura lui Mezey Lajos are cele mai apropiate analogii cu interpretarea gravurii austriac Wiliam Unger (1837-1932)⁵⁰ după același tablou realizat de pictorul Agostino Carracci (Fig. nr. 10). Figura individualizată și realistă a *Sfântului Francisc* reflectă originalitatea interpretării artistului. Dacă reprezentarea pe două registre continuă tradiția picturii devoționale baroce, particularitățile stilului neoclasic sunt evidente în importanța acordată desenului, sobrietatea culorilor și distribuția egală a luminii. Se remarcă fizionomia și gestica patetică a *Sfântului Francisc* (1182-1226)⁵¹, Fig. nr. 11. Îngenunchiat, cu ochii îndreptați spre cer, acesta primește stigmatele în centrul palmelor (Fig. nr. 12) prin cinci fascicule de lumină albă, provenite de la rănile lui *Iisus-serafim*. Pictura face referire la relatarea despre primirea stigmatei de către *Sfântul Francisc*, în timp ce se ruga pe muntele Alverno, în urma unei viziuni a unui serafim pe cruce⁵². Deși a văzut numeroase exemple de reprezentare a *Sfântului Francisc* în muzeele vizitate în străinătate (tablourile realizate de Agostino Carracci⁵³, Cristofano Allori⁵⁴, Guercino⁵⁵, Murillo etc.), pictura de altar realizată de Mezey pentru fosta Biserică a franciscanilor din Oradea nu este o copie după acestea, ci o lucrare originală, ce reflectă viziunea personală a artistului. În ceea ce privește reprezentarea lui *Iisus-serafim*, Mezey Lajos a avut ca reper o gravură care reeditează iconografia celor mai vechi reprezentări ale *Sfântului Francisc*, cum sunt realizate de Giotto (c.1266-1337), în tempera pe lemn (c.1295-1300)⁵⁶, Fig. nr. 13 și în frescă (c.1320), Fig. nr. 14⁵⁷ și de

⁴⁹ https://www.britishmuseum.org/collection/object/P_1855-0609-1342

⁵⁰ <https://wellcomecollection.org/works/zu88rdnr>

⁵¹ *** *Viețile Sfinților*, vol. II, Arhiepiscopia Romano-Catolică București, 1983, p. 168-172

⁵² https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Francis_of_Assisi; <https://www.ndb.com/people/602/000114260/>

⁵³ <https://wellcomecollection.org/works/zu88rdnr>

⁵⁴ <https://necspenecmetu.tumblr.com/page/104>

⁵⁵ Sinkó Katalin, în Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyváradi mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, p. 9; Guercino (1591-1666), *Sfântul Francisc de Assisi primind stigmatele*, Museo Pinacoteca San Francesco, San Marino (<https://www.diomedia.com/stock-photo-st-francis-of-assisi-receiving-the-stigmata-by-giovanni-francesco-barbieri-known-as-guercino-1591-1666-image18265276.html>)

⁵⁶ Giotto, *Sfântul Francisc primind stigmatele*, 314 cm x 162 cm, tempera pe lemn, Muzeul Louvre, Paris (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giotto._Stigmatization_of_St_Francis._1295-1300._314x162cm._Louvre,_Paris.jpg)

⁵⁷ Giotto, *Sfântul Francisc primind stigmatele*, 1320, frescă, Capela Bardi, Basilica Santa Croce, Florența (<https://www.flickrriver.com/photos/renzodionigi/sets/72157624018698018/>)

Gentile da Fabriano (1370-1427)⁵⁸ etc. Tipologia stigmatelor derivate de la *Iisus-serafim* este prezentă, deopotrivă, în miniaturile și xilogravurile de la sfârșitul secolului al XIV-lea, în gravurile lui Dürer, Fig. nr. 15⁵⁹, precum și în pictura *Renașterii timpurii*⁶⁰.

Spre deosebire de stilul baroc, în care miracolul are loc frecvent într-o ambianță plină de mister, în pictura religioasă neoclasică, miracolul are loc la lumina zilei, o lumină mai rece, distribuită egal, care este preferată ambianțelor nocturne. Prezența divină este sugerată, în maniera epocii, prin intermediul unor fascicule de lumină albă, dar și a norilor cu reflexe de lumină, ce reeditează un motiv iconografic baroc, fiind un substitut al *Providenței*. Artistul și-a lăsat semnătura în limba maghiară, dreapta jos, cu negru, pe o piatră aflată la picioarele sfântului, pe care este așezată Biblia deschisă: “f. Mezey Lajos NVáradon 1876” [“pictat de Mezey Lajos în Oradea 1876”], Fig. nr. 16. Ca și în epoca barocă, imaginea *Sfântului Francisc* este însoțită de atribute specifice: crucifixul cu corpul lui *Iisus* răstignit, *Sfânta Scriptură*, vestimentația monahală brună, specifică Ordinului Franciscan și craniul. Artistul redă cu măiestrie impactul reflexelor de lumină venite din cer pe chipul transfigurat al sfântului și pe suprafața veșmintelor acestuia. Aceeași abilitate extraordinară în sugestia texturii specifice diferitelor materiale este evidentă în redarea atributelor sfântului, artistul subliniind diferența dintre strălucirea metalică a crucifixului, consistența dură a pietrei și a craniului, textura fină și lucioasă a hârtiei. Copacii cu trunchiurile rupte, la fel ca și peisajul stâncos, constituiau o temă preferată a epocii. Prezente și în creația pictorului român Gheorghe Tattarescu (1820-1894), aceste fragmente de peisaj reflectau admirația unanimă a pictorilor neoclasici pentru maniera lui Salvator Rosa (1615-1673),⁶¹ reprezentant al barocului. Considerat un precursor al peisajului romantic, acesta a constituit un reper în viziunea peisagistică a epocii. De asemenea, a reprezentat călugări în mijlocul naturii, în tabloul “Călugări pescuind” (Fig. nr. 17), aflat la Galeria Dulwich din Londra⁶².

⁵⁸ [https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Francis_Receiving_the_Stigmata_\(Gentile_da_Fabriano\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Francis_Receiving_the_Stigmata_(Gentile_da_Fabriano))

⁵⁹ <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/388386>

⁶⁰ *Sfântul Francisc primind stigmatul*, 1470-1480, xilogravură, Galeria Națională de Artă Washington, <https://www.artsy.net/artwork/saint-francis-receiving-the-stigmata>

⁶¹ <https://www.tuttartpitturasculturnapoesiamusica.com/2015/08/Salvator-Rosa.html>; <https://g1b2i3.wordpress.com/alexandru-ciucurencu-pictor-roman/t-gheorghe-tattarescuoctombrie-1820-focsani-24-octombrie-1894-bucuresti/>

⁶² Salvator Rosa, “Călugări pescuind”, 73cm x42 cm, Galeria de pictură Dulwich Londra; https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosa,_Salvator_-_Monks_Fishing_-_Google_Art_Project.jpg

https://www.wikiwand.com/en/Salvator_Rosa

Fiinețea și claritatea desenului, minuțiozitatea detaliilor sunt evidente și în pictura de altar “Sfântul Iosif cu Iisus-copil”⁶³ (Fig. nr. 18), realizată de Mezey în același an (1876) pentru fosta Biserică a franciscanilor, azi Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântului Spirit” Olosig, Oradea. Pictura ilustrează devoțiunea față de *Sfântul Iosif*, proclamat patron al *Bisericii Romano-Catolice* în anul 1870 de către Papa Pius al IX-lea și face referire la importanța mijlocirii sale, în calitatea sa privilegiată de părinte, protector și salvator al vieții lui *Iisus*⁶⁴. Este reprezentat cu *Iisus-copil* în brațe, ținând în mână un lujer de crin. Îmbrăcat în alb, *Iisus-copil*, cu chip angelic, binecuvântează privitorul cu dreapta, iar mâna stângă o sprijină pe globul terestru cu cruce, aluzie la capacitatea sa de iertare și răscumpărare a păcatelor omenirii. Se remarcă contrastul dintre realismul figurii lui Iosif și idealizarea angelică a lui *Iisus-copil* (Fig. nr. 19). Pictura de altar reflectă măiestria artistului în sugestia texturii specifice diferitelor materiale, finețea jocului de lumini și umbre, configurația neoclasică a desenului, a veșmintelor cu drapaj antichizant, capacitatea de sugestie a volumului. *Sfântul Iosif* e reprezentat stând deasupra unui vârtej circular de nori, reminiscență a reprezentărilor celeste ale barocului. Razele de lumină albă, provenite din înaltul cerului, sunt direcționate scenografic asupra imaginii sacre, pe care o învăluie într-o nuanță de galben pal, sugerând simbolic, prezența divină, în maniera picturii neoclasică. Pictura de altar este semnată de artist, stânga jos, cu albastru, în limba maghiară: “f. Mezey Lajos NVárádon 1876.” [“pictat de Mezey Lajos în Oradea 1876”], Fig. nr. 20.

În anul 1879 Mezey Lajos a realizat alte două lucrări remarcabile, de mari proporții: pictura de altar “Sfântul Ladislau” pentru Biserica Romano-Catolică din Sălacea (județul Bihor)⁶⁵, în stil neoclasic, respectiv

⁶³ Péter I. Zoltán, *Nagyvárad Római Katolikus Templomai* [Bisericile Romano-Catolice din Oradea], Oradea, Editura Literatus, 1992, p. 99: pictura de altar “Sfântul Iosif” (1876); Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyvárad mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, Cat. nr. 106, p. 44, il. la p. 77; Dukrét Géza, Péter I. Zoltán, *Nagyvárad. Városismertető* [Oradea. Ghid], 1998, p. 44

⁶⁴ <https://emmanuel.info/en/blessed-feast-of-saint-joseph/>

⁶⁵ Mezey András, p. 29; reproducerea lucrării în Catalogul editat de Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyvárad mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, reproducere la p. 76, Cat. nr. 123; o altă reproducere a picturii de altar “Sfântul Ladislau”, 1879, Biserica Romano-Catolică din Sălacea, județul Bihor, România, în x x x *Catalog jubiliar Mezey Lajos (primul fotograf orădean)/Mezey Lajos jubileumi katalógus (Nagyvárad első fotográfusa)/Jubilee Catalog Mezey Lajos (the first photographer of Oradea)*, Editura Euro Foto Art, Oradea, Tipografia Honterus, Sibiu, 2020, p. 108, ilustrația nr. 18 din Anexa *Picturi de Mezey Lajos, primul fotograf din Oradea*, p. 94-108

portretul „Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei”⁶⁶, în stil *biedermeier*.

Realizat în 1879, timpul vieții împărătesei, portretul „Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei” (Fig. nr. 21), aflat în Colecția de pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal, se încadrează în seria portretelor originale, realizate de artist în ultima etapă de creație. În mod similar picturilor de altar, portretul este semnat și datat de către Mezey, ceea ce atestă în spiritul epocii, autenticitatea lucrării⁶⁷. Tabloul reflectă maturitatea deplină a exprimării plastice, în spiritul stilului *biedermeier*, dominant în portretistica din Europa Centrală⁶⁸. Tabloul ilustrează virtuozitatea tehnicii picturale a artistului și pasiunea acestuia pentru veridicitatea detaliilor fizionomice și vestimentare ale modelului, influențată de arta fotografică. Inspirat de frumusețea legendară a împărătesei și de relevanța specială a comenzii sale, Mezey Lajos a realizat o lucrare de o excepțională valoare portretistică, estetică și documentar-iconografică.

Tipologia vestimentară a împărătesei reproduce cu fidelitate fotografia realizată în 1867 cu ocazia ceremoniei de încoronare a împărătesei Elisabeta ca regină a Ungariei, cu deosebirea că aceasta e redată din semiprofil spre stânga și fizionomia este adecvată vârstei de 42 de ani din anul realizării tabloului (1879).

Spre deosebire de majoritatea portretelor realizate de Mezey Lajos, care sunt portrete de dimensiuni mici, tip bust, portretul „Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei” are dimensiuni mai mari, format care era destinat în epocă portretelor oficiale cu caracter reprezentativ. Tabloul este pictat în stil *academist*, cu pensulație netedă, fără tușe vizibile.

⁶⁶ *Registrul de Pictură al Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal: Mezey Lajos, Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei, 1879, n.n. A.I.A., pictură de șevalet, ulei pe pânză, 95 cm x 75,9cm, semnat și datat stânga jos cu alb f. Mezey L.1879, inv. nr. 103, Colecția de Pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal; Agata Chifor (Adel): Cercetări cu privire la creația picturală a lui Mezey Lajos în Oradea (Rezumat în limba română p. 14, Rezumat în limba maghiară p. 24; Rezumat în limba engleză, p. 34), ilustrația nr. 10, p. 102 din Anexa *Picturi de Mezey Lajos, primul fotograf din Oradea*, p. 94-108, în x x x *Catalog jubiliar MEZEY Lajos (primul fotograf orădean)/MEZEY Lajos jubileumi katalógus (Nagyvárad első fotográfusa) / Jubilee Catalog (the first photographer of Oradea)*, Catalog de Expoziție, Muzeul Orașului Oradea-Complex Muzeal, Asociația Euro Foto Art, Episcopia Romano-Catolică de Oradea, Muzeul Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal, Editura Euro Foto Art, Oradea, 2020*

⁶⁷ Executarea de reproducere de mare acuratețe după lucrările măștrilor picturii universale avea rolul unui exercițiu în deprinderea stilului *academist*. De obicei nu erau semnate, cu excepția celor care aveau o dificultate de execuție și o relevanță artistică excepțională

⁶⁸ <https://mek.oszk.hu/01600/01605/html/hatter.htm#3>

Împărăteasa e redată ca o femeie matură, îmbrăcată în vestimentația ceremonială de încoronare ca regină a Ungariei. Sugestia vagă a ridurilor și a începutului de bărbie dublă, privirea tristă și obosită, sugerează diferența de un deceniu în raport cu fotografia realizată la ceremonia de încoronare ca regină a Ungariei din 8 iunie 1867 (Fig. nr. 22)⁶⁹. Recursul la vestimentația ceremonială din ziua încoronării, la fel ca fundalul verde oliv, simbolizează calitatea oficială a portretului împărătesei, aceea de regină a Ungariei, în perioada posterioară instituirii dualismului austro-ungar.

Se remarcă finețea sugestiei anatomice, prin subtile jocuri de lumini și umbre. Coafura complexă și fizionomia împărătesei vizează autenticitatea, conturând starea suflătoare de melancolie și tristețe prin intermediul ochilor expresivi. Rochia ceremonială somptuoasă, decorată cu broderii și perle, la fel ca bijuteriile, sunt redată în spiritul autenticității, reflectând influența fotografiei asupra manierei portretistice a artistului. Poartă diademă, de care e prinsă trena din voal transparent, cu broderia descrisă minuțios, realist, rochie albă, cu decolteu larg și poale învoalate, cu fundițe la umeri. Corsajul verde închis este prevăzut cu decorații complexe din perle și dantelă albă. Textura dantelei, mătășii și voalului este redată cu măiestrie, făcând diferența dintre elementele rigide ale rochiei și impresia de lejeritate a voalului. Șiragurile de perle care decorează rochia, modelul colierului lat și al coroanei, decorate cu diamante, sunt redată extrem de minuțios, cu sugestia efectului de strălucire al diamantului. În mâna dreaptă, acoperită de mânășă albă și împodobită cu brățară din perle ține un evantai, iar pe braț o parte din voal. Tabloul este semnat și datat de artist, în stânga compoziției, cu alb, într-o variantă prescurtată a semnăturii sale: “f. Mezey L.1879” [“pictat de Mezey L. 1879”], Fig. nr. 23. Pe umărul drept al împărătesei Elisabeta, artistul a reprezentat, într-o formă simplificată, emblema *Ordinului Doamnelor Crucii Înstelate* (Fig. nr. 24), un ordin religios catolic, destinat doamnelor nobile, consacrat devoțiunii față de *Sfânta Cruce*. Demersul artistic al lui Mezey Lajos în portretul “*Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei*” este similar cu cel al renumitului pictor și fotograf transilvănean Barabás Miklós (1810-1898), în “*Portretul baronului Kemény János*”, realizat în același an, aflat în colecția de pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal (Fig. nr. 25)⁷⁰. Ambele lucrări impresionează prin

⁶⁹ https://ro.wikipedia.org/wiki/Elisabeta,_%C3%AEmp%C4%83r%C4%83teasa_Austriei

⁷⁰ *Registrul de Pictură al Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal*, Barabás Miklós (1810-1898), *Portretul baronului Kemény János*, ulei pe pânză, 73,4 cm x 57,5cm, semnat și datat dreapta lateral, cu negru Barabás. 1879., inv. nr. 704, Colecția de Pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal; reproducerea lucrării la János Mihály, *Catalog realizat cu ocazia expoziției comemorative Barabás Miklós*, Sf. Gheorghe, 1998, nr. cat.

minuțiozitatea fotografică a detaliilor și scenografia clarobscurului, având ca finalitate recognoscibilitatea modelului, relevarea dimensiunii autentice a profilului fizic, intelectual și sufletesc al acestuia. În 1879 Barabás Miklós avea de mult timp un atelier fotografic propriu și multă experiență în arta fotografiei⁷¹, domeniu care i-a marcat creația portretistică, atât prin realismul reprezentărilor, cât și prin utilizarea scenografică a luminii.

Tabloul atestă interdependența dintre fotografie și pictură în creația lui Mezey Lajos, precum și capacitatea artistului de a interpreta pictural personalitatea modelului, pornind de la fotografiile de epocă ale împărătesei, realizate la diferite vârste. Tăierea cadrului lucrării, în partea inferioară a tabloului, atestă și ea faptul că Mezey Lajos a luat ca reper fotografii de epocă ale împărătesei îmbrăcată în vestimentația ceremonială de încoronare ca regină a Ungariei.

În afară de creația artistică valoroasă, Mezey Lajos are meritul de a fi fost primul profesor al renumitului pictor maghiar Szinyei Merse Pál (1845-1920). Acesta și-a făcut studiile gimnaziale la Oradea, perioadă în care a beneficiat de îndrumarea pictorului Mezey Lajos⁷². Așa cum reiese și din *Autobiografia* lui Szinyei Merse Pál, Mezey Lajos a fost primul pictor care i-a descoperit talentul artistic și l-a învățat tehnica picturii în ulei: “Încă din copilărie mi-a plăcut să desenez, dar să pictez în ulei am învățat doar la Oradea, de la pictorul Mezey Lajos, în zilele libere din timpul școlii (gimnaziale). În acea perioadă făceam doar reproduceri, dar Mezey mi-a descoperit talentul și l-a convins pe tatăl meu să mă lase să-mi urmez idealul de a avea o carieră în pictură, ceea ce a fost singura și cea mai importantă aspirație a mea”⁷³.

163, p. 19 și il. nr. 65, p. 50; Agata Chifor, *Lucrări clasate în categoria Tezaur din Colecția de pictură a Muzeului Țării Crișurilor Oradea*, în vol. *Interferențe intelectuale* (coord. prof. univ. dr. Barbu Ștefănescu, dr. Ioan Goman), Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2012, p. 522; il. nr. 8, p. 528; Agata Chifor, *Lucrări în stil biedermeier în Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea*, în *Biharea*, XLI, 2014, Oradea, 2015, p. 87; il. nr. 3, p. 91; reproducerea lucrării în secțiunea *Patrimonium, Piese din colecția Secției de Artă a Muzeului Țării Crișurilor clasate în categoria Tezaur-Artă universală, Biharea*, XL, 2013, Editura Muzeului Țării Crișurilor Oradea, 2013, Certificat de Clasare la p. 202, il. la p. 210; alte referințe despre pictor: Szabo László, *Magyar festőművészet*, Budapesta, 1916, p. 176; Zádor Anna, Genthon István (coord.), *Művészeti Lexikon* [Lexicon de Artă], vol. I, Budapesta, 1981; Adrian Silvan Ionescu, *Mișcarea artistică oficială în România secolului al XIX-lea*, Noi Media Print, București, 2008, p. 26-30

⁷¹ Farkas Zsuzsa, *Barabás Miklós (1810-1898) fényképészeti tevékenysége* [Activitatea fotografică a lui Barabás Miklós (1810-1898)], *Fotóművészet* [Arta fotografică], 2006, Anul XLIX, nr. 5-6

http://www.fotomuveszet.net/korabbi_szamok/200656/barabas_miklos_18101898

⁷²<http://hiresmagyar.network.hu/blog/hires-magyarok-blogja/mezey-lajos-festomuvesz-es-fotos-elete-es-muveszete>

⁷³ Szinyei Merse Pál, *Autobiografie* (<https://cultura.hu/kultura/szinyei-merse-pal-175-eve-szuletett/>)

Reprezentant al stilului pictural academist, Mezey Lajos (1820-1880) este autorul unei creații picturale originale, de o valoare artistică, stilistică și iconografică similară cu cea a pictorului român Gheorghe Tattarescu (1820-1894), precum și a renumitului pictor maghiar Barabás Miklós (1810-1898)⁷⁴, originar din România, respectiv a pictorilor Borsos József (1821-1883)⁷⁵ și Jákobey Károly (1826-1891)⁷⁶ din Ungaria. Are în comun cu aceștia, atât formația artistică similară, cât și pasiunea pentru fotografie, portretistică și pictura religioasă. Operele lui Mezey Lajos (1820-1880) reflectă integrarea artistului în maniera picturală academistă, pe care a ilustrat-o din punct de vedere stilistic, iconografic și estetic. Faptul că artistul a fost considerat de contemporanii săi un “pictor academist”, confirmă valoarea creației sale picturale, precum și nivelul artistic la care a ajuns în practicarea picturii academiste, fapt care i-a adus recunoașterea binemeritată în orașul Oradea din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

BIBLIOGRAFIE:

I. Cărți și studii de specialitate:

Chifor Agata (Adel): *Cercetări cu privire la creația picturală a lui Mezey Lajos în Oradea (Rezumat în limba română p. 14, Rezumat în limba maghiară p. 24; Rezumat în limba engleză, p. 34)*, ilustrația nr. 10, p. 102 din *Anexa Picturi de Mezey Lajos, primul fotograf din Oradea*, p. 94-108, în *x x x Catalog jubiliar MEZEY Lajos (primul fotograf orădean)/MEZEY Lajos jubileumi katalógus (Nagyvárad első fotográfusa) / Jubilee Catalog (the first photographer of Oradea)*, Catalog de Expoziție, Muzeul Orașului Oradea-Complex Muzeal, Asociația Euro Foto Art, Episcopia Romano-Catolică de Oradea, Muzeul Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal, Editura Euro Foto Art, Oradea, 2020

Chifor, Agata, *Imaginarul sacru la Oradea între tradiție bizantină și baroc*, Editura Arca, Oradea, 2008

Chifor, Agata, *Lucrări clasate în categoria Tezaur din Colecția de pictură a Muzeului Țării Crișurilor Oradea*, în vol. *Interferențe intelectuale* (coord. prof. univ. dr. Barbu Ștefănescu, dr. Ioan Goman), Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2012, p. 517-532

⁷⁴ Sinkó Katalin, în Mezey András, *op.cit.*, p. 8

⁷⁵ [https://hu.wikipedia.org/wiki/Borsos_J%C3%B3zsef_\(fest%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Borsos_J%C3%B3zsef_(fest%C5%91))

⁷⁶ Szabo László, *Magyar festőművészet*, Budapesta, 1916, p.154; Zádor Anna, Genthon István (coord.), *Művészeti Lexikon* [Lexicon de Artă], vol. II, Budapesta, 1981, p. 493

Chifor, Agata, *Lucrări în stil biedermeier în Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea, în Biharea*, XLI, 2014, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2015, p. 81-93

Ciorba, Ioan; Tóth Ștefan, *Mezey Lajos și primul atelier fotografic din Oradea*, în vol. *Mari fotografi din Transilvania. Secolele XIX-XX (II)*, coord. Dr. Marius Câmpeanu, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Bibliotheca Marmatia 8, Baia Mare, 2020

Cornea, Lucia, *Repertoriul vechilor ateliere fotografice din Oradea (1852-1950)*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1999

Dukrét Géza, Péter I. Zoltán, *Nagyvárad. Városismertető* [Oradea.Ghid], 1998

Farkas Zsuzsa, *Panorámák és ködfátyolképek az 1840-1850-es években Pesten és Budán* [“Panorame și picturi transparente la Pesta și Buda în anii 1840-1850”], *Művészettörténeti tanulmányok Sinkó Katalin köszöntésére* [“Studii de Istoria Artei cu Prefață de Sinkó Katalin”] (edit. Király Erzsébet), *A Magyar Nemzeti Galéria Évkönyve*, 1997-2001 [Anuarul Galeriei Naționale Maghiare, 1997-2001], Budapesta, 2002, p. 139-141

Farkas Zsuzsa, *Barabás Miklós (1810-1898) fényképészeti tevékenysége* [Activitatea fotografică a lui *Barabás Miklós (1810-1898)*], *Fotóművészet* [Arta fotografică], 2006, Anul XLIX, nr. 5-6

Kincses Károly (editor), *Magdi Konyve. Képek és írások Kolta Magdolna (1958–2005) emlékére*, Magyar Fotográfiai Múzeum [“Cartea Magdalenei. Fotografii și studii în memoria Magdalenei Kolta”, Muzeul de Fotografie Maghiară], Budapesta, 2005

Ion, Rodica, *File din istoria Casei memoriale Gheorghe Tattarescu-primul atelier de pictor din București-1858*, în *Revista de Artă și Istoria Artei*, Editura Muzeului Municipiului București, 2019, nr. II, p. 192-199

Kolta Magdolna, *Képmutogatók Pest-Budán* [Dispozitive de vizualizare a imaginii la Pesta și Buda], Budapesta, nr. 15, 1997, p. 62-67, în Kincses Károly (editor), *Magdi Konyve. Képek és írások Kolta Magdolna (1958–2005) emlékére* [Cartea Magdalenei. Fotografii și studii în memoria Magdalenei Kolta], Magyar Fotográfiai Múzeum [Muzeul de Fotografie Maghiară], Budapesta, 2005

Kolta Magdolna, *A képnézés magányos öröme. Találkozás a dobozba rejtett képpel* [“Bucuria interioară de a privi o imagine. Întâlnirea cu imaginea ascunsă în cutie”], în *Fotóművészet* [Arta fotografică], 2003, Anul XLVI, nr. 1-2

Jánó Mihály, *Catalog realizat cu ocazia expoziției comemorative Barabás Miklós, Sfântu Gheorghe*, 1998

Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyváradi mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996

Nazen, Ștefania Peligrad, *Creația lui Tattarescu în pictura unor biserici bucureștene*, în *Materiale de Istorie și Muzeografie*, XXX, 2016, Muzeul Municipiului București, p. 436-462

Panaite, Cristina, *Cuvânt înainte*, în Raluca Tănăsescu, Aura Popescu, Cristina Panaite, *Gheorghe M. Tattarescu*, București, 1994 (Catalog)

Péter I. Zoltán, *Nagyvárad Római Katolikus Templomai* [“Bisericile Romano-Catolice din Oradea”], *Oradea*, Editura Literatus, 1992

Silvan Ionescu, Adrian, *Mișcarea artistică oficială în România secolului al XIX-lea*, Noi Media Print, București, 2008

Sinkó Katalin, *Studiu introductiv*, în Mezey András, *Szinyei Merse Pál nagyváradi mestere: Mezey Lajos festőművész és fotográfus élete, művészete* [“Viața și arta pictorului și fotografului Mezey Lajos”], Budapesta, 1996, p. 7-12

Szabo László, *Magyar festőművészet*, Budapesta, 1916

Till-Holger Borchert, *Ars devotionis: Reinventing the Icon in Early Netherlandish Painting* [“Arta devoțiunii: Reinventarea icoanei în pictura neerlandeză timpurie”], în *Paths to Europe. From Byzantium to the Low Countries* [“Drumuri către Europa. Din Bizanț spre Țările de Jos”], (edit. Bernard Coulie), Silvana Editoriale, Centre for Fine Arts, Bruxelles

Tănăsescu, Raluca, Popescu Aura, Panaite Cristina, *Gheorghe M. Tattarescu (1818-1894)*, București, 1994

Viețile Sfinților, vol. II, Arhiepiscopia Romano-Catolică București, 1983

Zádor Anna, Genthon István (coord.), *Művészeti lexikon* [Lexicon de Artă], vol. I-II, Budapesta, 1981

Zintz, Maria, *Artiști plastici la Oradea 1850-1950*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2009

II. SURSE DIGITALE

<https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/m-76AF9/mezey-lajos-76DCC/>

<http://hiresmagyar.network.hu/blog/hires-magyarok-blogja/mezey-lajos-festomuvesz-es-fotos-elete-es-muveszete>

Mezey Lajos hung-art.hu honlapján

https://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Tattarescu

<https://www.icr.ro/pagini/gheorghe-tattarescu>

<https://g1b2i3.wordpress.com/alexandru-ciucurencu-pictor-roman/t-georghe-tattarescuoctombrie-1820-focsani-24-octombrie-1894-bucuresti/>
https://en.wikipedia.org/wiki/Our_Lady_of_Sorrows
<https://www.opwest.org/materdolorosa/>
https://en.wikipedia.org/wiki/Ecce_Homo_and_Mater_Dolorosa_Diptych
https://www.researchgate.net/publication/331465576_Ars_Devotionis_Reinventing_the_Icon_in_Early_Netherlandish_Painting
https://www.researchgate.net/figure/Brussels-workshop-Triptych-of-Pope-Clemens-VII-c-1500-Museo-Diocesano-Cagliari_fig6_331465576
https://en.wikipedia.org/wiki/Ecce_Homo_and_Mater_Dolorosa_Diptych
https://en.wikipedia.org/wiki/Exposition_des_primitifs_fламандs_%C3%A0_Bruges
https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_van_Eecke ;
https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_van_Eecke#/media/File:Mater_Dolorosa_-_Sint-Salvatorskathedraal.jpg
https://en.wikipedia.org/wiki/Our_Lady_of_Sorrows;
<https://www.masterart.com/artworks/9929/albrecht-bouts-christ-crowned-with-thorns>
<https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/head-of-our-lady-of-sorrows-cologne-2nd-quarter-of-the-16th-news-photo/1157131152?adppopup=true>
https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Altarpiece_of_the_Mater_Dolorosa_by_Albrecht_D%C3%BCrer
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mater_Dolorosa_with_Seven_Sorrows,_by_Bernard_van_Orley_c._1491-1542,_date_unknown_-_Museum_M_-_Leuven,_Belgium_-_DSC05112.JPG
http://fotomuveszet.net/korabbi_szamok/200312/a_kepnezes_maganyos_rome
[https://www.wikiwand.com/ro/Principatul_Transilvaniei_\(1711-1867\)](https://www.wikiwand.com/ro/Principatul_Transilvaniei_(1711-1867))
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_NEMG_Ek_13_1997_2001/?pg=140&layout=1
https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_bn_15_05_1997_1/?pg=17&layout=1
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_\(fest%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_(fest%C5%91))
<https://blog-bjl.bjl-multimedia.fr/le-neoclassicisme-histoire-de-lart/>
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_\(fest%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_(fest%C5%91))
<http://archiv.biharmegye.ro/node/4149>
<https://blog-bjl.bjl-multimedia.fr/le-neoclassicisme-histoire-de-lart/>
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_\(fest%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_(fest%C5%91))

<https://www.newadvent.org/cathen/03374c.htm>
https://www.britishmuseum.org/collection/object/P_1855-0609-1342
<https://wellcomecollection.org/works/zu88rdnr>
https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Francis_of_Assisi
<https://www.nndb.com/people/602/000114260/>
<https://necspenecmetu.tumblr.com/page/104>
<https://www.diomedia.com/stock-photo-st-francis-of-assisi-receiving-the-stigmata-by-giovanni-francesco-barbieri-known-as-guercino-1591-1666-image18265276.html>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giotto._Stigmatization_of_St_Francis._1295-1300._314x162cm._Louvre,_Paris.jpg
<https://www.flickrriver.com/photos/renzodionigi/sets/72157624018698018/>
[https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Francis_Receiving_the_Stigmata_\(Gentile_da_Fabriano\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Francis_Receiving_the_Stigmata_(Gentile_da_Fabriano))
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/388386>
<https://www.artsy.net/artwork/saint-francis-receiving-the-stigmata>
<https://www.tuttartpitturasculturapoesiamusica.com/2015/08/Salvator-Rosa.html>
<https://g1b2i3.wordpress.com/alexandru-ciucurencu-pictor-roman/t-gheorghe-tattarescuoctombrie-1820-focsani-24-octombrie-1894-bucuresti/>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosa,_Salvator_-_Monks_Fishing_-_Google_Art_Project.jpg
https://www.wikiwand.com/en/Salvator_Rosa
<https://emmanuel.info/en/blessed-feast-of-saint-joseph/>
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_\(fest%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Mezey_Lajos_(fest%C5%91))
<https://mek.oszk.hu/01600/01605/html/hatter.htm#3>
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Borsos_J%C3%B3zsef_\(fest%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Borsos_J%C3%B3zsef_(fest%C5%91))
<http://hiresmagyar.network.hu/blog/hires-magyarok-blogja/mezey-lajos-festomuvesz-es-fotos-elete-es-muveszete>
<https://cultura.hu/kultura/szinyei-merse-pal-175-eve-szuletett/>

Ilustrații

Fig. nr. 1. Mezey Lajos, *Mater Dolorosa*, 1841, ulei pe pânză, altar principal, Biserica Romano-Catolică Premonstatensă “Maica Îndurerată”, Oradea

Fig. nr. 2. Atelier din Bruxelles, *Iisus al Îndurării și Mater Dolorosa*, c.1475-1499, ulei pe lemn, diptic, Muzeul Groeninge, Bruges

Fig. nr. 3. Albrecht Bouts, *Ecce Homo și Mater Dolorosa*, c. 1491-1520, ulei pe lemn, diptic, Muzeul Suermondt-Ludwig, Aachen, Germania

Fig. nr. 4. *Mater Dolorosa*,
vitraliu, sec. al XVI-lea,
Muzeul Schnutgen, Köln,
Germania

Fig. nr. 5. *Mater Dolorosa*,
detaliu, Biserica Romano-
Catholică Premonstratensă
“Maica Îndurerată”, Oradea

Fig. nr. 6. *Mater Dolorosa*,
detaliu cu *Patimile* lui Iisus
pe cruce, Biserica Romano-
Catholică Premonstratensă
“Maica Îndurerată”, Oradea

Fig. nr. 7. *Sfântul Francisc de Assisi primind stimatele*, 1876, ulei pe pânză, altar lateral, semnat dreapta jos cu negru “f. Mezey Lajos NVáradon 1876”, Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântului Spirit” Olosig, Oradea

Fig. nr. 8. Sebastian Langer, *Sfântul Francisc*, gravură după Agostino Carracci, detaliu, Muzeul British, Londra

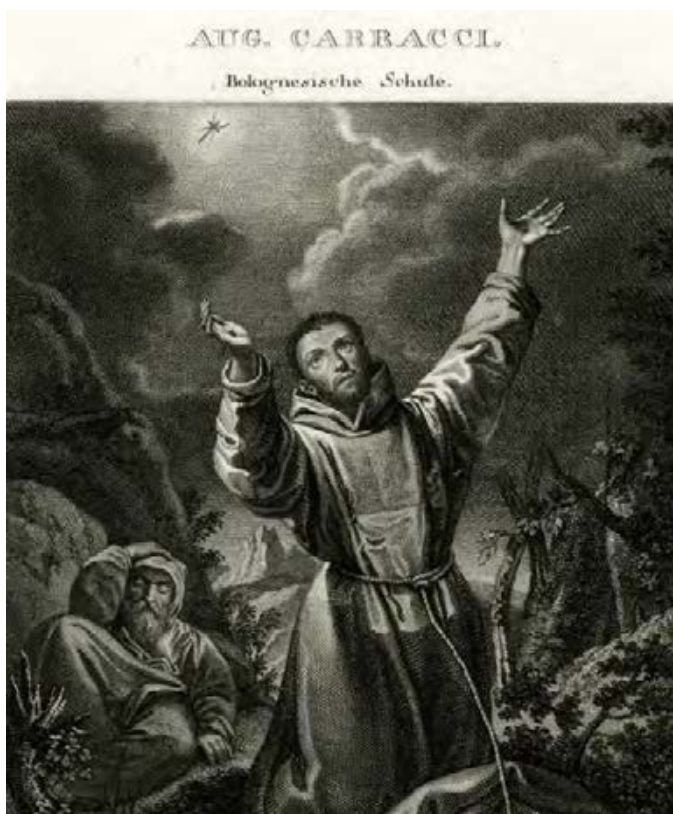

Fig. nr. 9. Sebastian Langer, *Sfântul Francisc*, gravură după Agostino Carracci, detaliu, Muzeul British, Londra

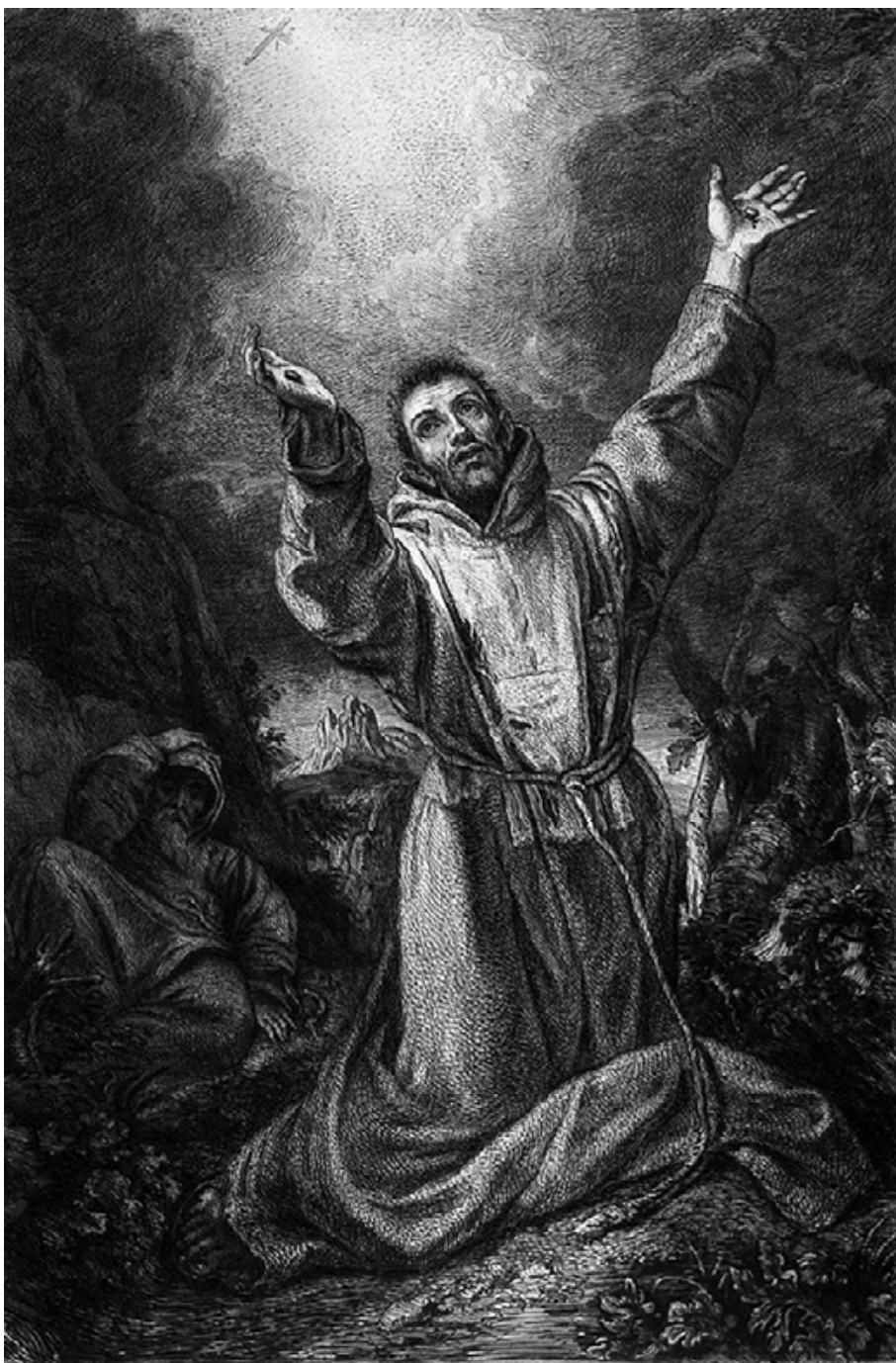

Fig. nr. 10. William Unger, *Sfântul Francisc primind stigmatete* , c.1820-1850, Gravură după Agostino Carracci, Catalog digital, <httpswellcomecollection.orgworkszu88rdnr>

Fig. nr. 11. Mezey Lajos, *Sfântul Francisc primind stigmatetele*, 1876, detaliu, Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântului Spirit” Olosig, Oradea

Fig. nr. 12. Mezey Lajos, *Sfântul Francisc primind stigmatetele*, 1876, detaliu, Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântului Spirit” Olosig, Oradea

Fig. nr. 13. Giotto, *Sfântul Francisc primind stigmatete*, 1295-1300, 31,4cmx16,2cm, tempera pe lemn, Muzeul Louvre, Paris

Fig. nr. 14. Giotto, *Sfântul Francisc primind stigmatetele*, c. 1320, frescă, Capela Bardi, Bazilica Santa Croce, Florența

Fig. nr. 15. Albrecht Dürer, *Sfântul Francisc primind stigmatete*, 1503, gravură, Muzeul Metropolitan de Artă, New York

Fig. nr. 16. Mezey Lajos, *Sfântul Francisc primind stigmatetele*, 1876, detaliu cu semnătura artistului, Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântului Spirit” Olosig, Oradea

Fig. nr. 17. Salvator Rosa, *Călugări pescuind*, sec. al XVII-lea, ulei pe pânză, 73cmx42 cm, Galeria de pictură Dulwich, Londra

Fig. nr. 18. Mezey Lajos, *Sfântul Iosif cu Iisus-copil*, 1876, ulei pe pânză, altar lateral, semnat stânga jos cu albastru f. Mezey Lajos N Váradon 1876, Biserica Romano-Catolică "Pogorârea Sfântului Spirit" Olosig, Oradea

Fig. nr. 19. Mezey Lajos, *Sfântul Iosif cu Iisus-copil*, 1876, detaliu, Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântului Spirit” Olosig, Oradea

Fig. nr. 20. Mezey Lajos, *Sfântul Iosif cu Iisus-copil*, 1876, detaliu cu semnătura artistului, Biserica Romano-Catolică “Pogorârea Sfântului Spirit” Olosig, Oradea

Fig. nr. 21. Mezey Lajos, *Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei*, ulei pe pânză, 95 cm x75,9cm, semnat și datat stânga jos cu alb f. Mezey 1879, Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal

Fig. nr. 22. Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei, daghereotipie din 1867

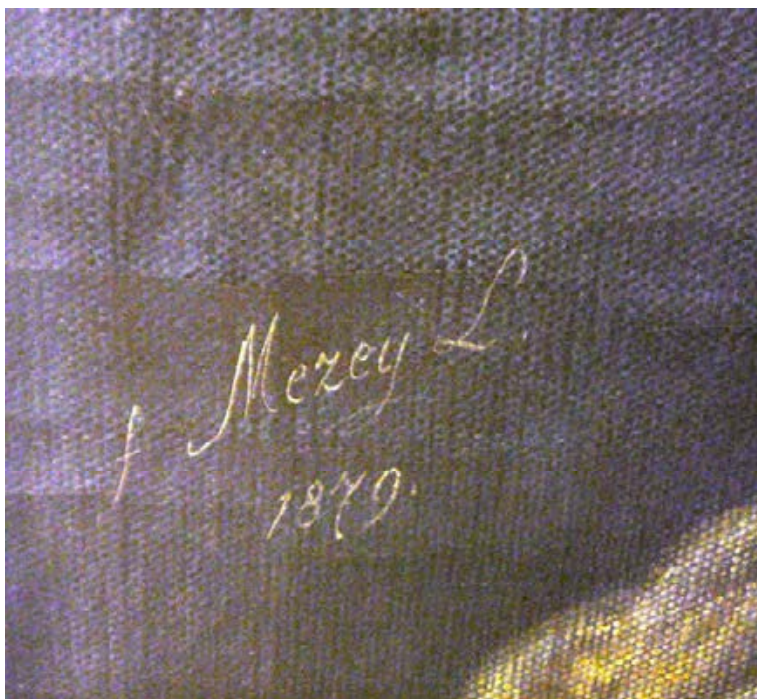

Fig. nr. 23. Mezey Lajos, *Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei*, 1879, detaliu, Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal

Fig. nr. 24. Mezey Lajos, *Împărăteasa Elisabeta de Austria ca regină a Ungariei*, 1879, detaliu, Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal

Fig. nr. 25. Barabás Miklós, *Portretul baronului Kemény János*, ulei pe pânză, 73,4cmx57,5cm, semnat și datat lateral dreapta, Barabás 1879, Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea-Complex Muzeal